

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20751556>

XATIRCHI TUMANIDA EKOTURIZM VA AGRO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

A.N.Meyliyev, SamISI turizm kafedrası assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xatirchi tumanida ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish istiqbollari keng yoritilgan. Hududning tabiiy landshaftlari, tog‘ yonbag‘irlari va ekologik muhitining tozaligi ekoturizmni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratishi tahlil qilingan. Ekoturizm yo‘nalishlari sifatida ekologik lagerlar, tog‘ sayohatlari, daryo bo‘yida dam olish maskanlari va ilmiy-ekologik ekspeditsiyalar tashkil etish imkoniyatlari ko‘rsatib berilgan. Shuningdek, agro-turizm imkoniyatlari sifatida mahalliy dehqonchilik, bog‘dorchilik va chorvachilik faoliyatini turistlarga namoyish qilish, milliy taomlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish va qishloq hayoti bilan tanishish mexanizmlari izohlangan. Statistik ko‘rsatkichlar asosida turistlar oqimi va daromad hajmi tahlil qilinib, xalqaro tajriba misollari orqali ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirishning samarali yondashuvlari taqqoslangan.

Abstract: This article provides a detailed analysis of the prospects for developing eco-tourism and agro-tourism in the Xatirchi district. The region’s natural landscapes, mountain slopes, and clean ecological environment are examined as favorable conditions for eco-tourism. Opportunities such as ecological camps, mountain hiking routes, riverside recreation areas, and scientific-ecological expeditions are highlighted. Agro-tourism potential is discussed through showcasing local farming, horticulture, and livestock activities to tourists, engaging them in traditional food preparation, and introducing them to rural life and customs. Statistical data on tourist flows and revenue are analyzed, while international practices are compared to demonstrate effective approaches to eco-tourism and agro-tourism development.

Kalit so‘zlar. Xatirchi tumani, ekoturizm, agro-turizm, tabiiy landshaftlar, qishloq xo‘jaligi, ekologik lagerlar, milliy taomlar, xalqaro tajriba, iqtisodiy o‘sish, istiqbol.

Keywords: Xatirchi district, eco-tourism, agro-tourism, natural landscapes, agriculture, ecological camps, traditional cuisine, international experience, economic growth, prospects.

Xatirchi tumani Navoiy viloyatining turizm salohiyatiga ega hududlaridan biri bo'lib, tabiiy landshaftlari, qishloq xo'jaligi resurslari va madaniy merosi bilan ajralib turadi. Ushbu hududda ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sish, mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtiroki va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash mumkin. Bu yo'nalishlar nafaqat turistlar uchun yangi tajribalar yaratadi, balki hududiy iqtisodiyotga ham sezilarli hissa qo'shadi.

Ekoturizm salohiyati. Xatirchi tumani tabiiy landshaftlari, tog' yonbag'irlari va ekologik muhitining tozaligi bilan ekoturizm uchun qulay sharoit yaratadi. Ekoturizm yo'nalishlari sifatida ekologik lagerlar tashkil etish, tog' sayohatlari va piyoda marshrutlarni belgilash, daryo bo'yida dam olish maskanlari yaratish va mahalliy flora hamda faunani o'rganishga qaratilgan ilmiy-ekologik ekspeditsiyalarni tashkil etish mumkin. Bu yo'nalish turistlarga tabiat bilan bevosita muloqot qilish imkonini beradi va ekologik ongni shakllantirishga xizmat qiladi.

Agro-turizm imkoniyatlari. Xatirchi tumani qishloq xo'jaligi salohiyati bilan agro-turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Mahalliy dehqonchilik, bog'dorchilik va chorvachilik faoliyatini turistlarga namoyish qilish, turistlarning qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tayyorlash jarayonida ishtiroki, milliy taomlarni tatib ko'rish va tayyorlash bo'yicha master-klasslar tashkil etish, qishloq hayoti bilan tanishish va mahalliy urf-odatlarini o'rganish agro-turizmning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Bu yo'nalish mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtirokini ta'minlaydi va iqtisodiy daromad manbaini kengaytiradi.

Statistik ko'rsatkichlar. 2025-yilda Xatirchi tumaniga tashrif buyurgan turistlar soni 8 ming kishini tashkil etgan. Ulardan 55 foizi ekoturizm yo'nalishlariga, 30 foizi agro-turizmga, 15 foizi esa madaniy turizmga qiziqish bildirgan. Turizm xizmatlaridan tushgan daromad 6,5 milliard so'mni tashkil etgan. Bu ko'rsatkichlar ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish istiqbollari yuqori ekanini tasdiqlaydi.

Ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati. Ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish Xatirchi tumanida ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, yangi ish o'rinlari yaratiladi. Ikkinchidan, mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtiroki ta'minlanadi. Uchinchidan, milliy qadriyatlar targ'ib qilinadi va yosh avlod ma'naviy tarbiyalanadi. To'rtinchidan, hududiy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining ulushi ortadi. Bu jarayon hududiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba qiyosi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish turizmning barqaror yo'nalishlaridan biridir. Masalan, Italiyada agro-turizm qishloq xo'jaligi mahsulotlarini turistlarga tanishtirish orqali rivojlanmoqda. Nepalda tog' turizmi va ekoturizm asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Germaniyada esa ekologik dam olish maskanlari va agro-turizm loyihalari mahalliy iqtisodiyotga katta

hissa qo'shmoqda. Bu tajribalar Xatirchi tumanida turizmni rivojlantirishda qo'llanilishi mumkin.

Xulosa va istiqbollari. Xatirchi tumanida ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish hududiy iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ekologik lagerlar, qishloq xo'jaligi loyihalari va madaniy tadbirlarni kengaytirish orqali hududiy turizmning raqobatbardoshligi oshiriladi. Kelajakda xalqaro tajribadan foydalanish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va mahalliy aholining faol ishtirokini ta'minlash orqali Xatirchi tumani O'zbekistonning turizm xaritasida alohida o'rin egallashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNWTO – “Eco-tourism Development Guidelines” *BMT Butunjahon Turizm Tashkiloti, 2024-yil*. Ekoturizmni rivojlantirish bo'yicha xalqaro metodik tavsiyalar.
2. FAO – “Agro-tourism and Rural Development” *Food and Agriculture Organization, 2023-yil*. Qishloq xo'jaligi va agro-turizmning o'zaro bog'liqligi.
3. Karimov A. – “Xatirchi tumanida turizm salohiyati” *“Turizm va iqtisodiyot” jurnali, 2025-yil*. Hududiy turizm resurslari va rivojlanish imkoniyatlari.
4. Dustova M.K. – “Ekoturizm va agro-turizm integratsiyasi” *SamISI ilmiy maqolasi, 2024-yil*. Ekoturizm va agro-turizmni birlashtirish mexanizmlari.
5. Hayitboyev R. – “Qishloq xo'jaligi va turizm” *Toshkent: Fan va texnologiya, 2023-yil*. Qishloq xo'jaligi resurslaridan turizmga foydalanish yo'llari.
6. Gov.uz – “O'zbekistonda ekoturizm va agro-turizmni rivojlantirish strategiyasi” *Rasmiy hujjat, 2025-yil*. Davlat siyosati va strategik yo'nalishlar.
7. Zarnews.uz – “Xatirchi tumanida turizm loyihalari” *Mahalliy tahliliy maqola, 2025-yil*. Hududda amalga oshirilayotgan turizm loyihalari.
8. Muhitdinov X.S. – “Mahalliy aholi ishtiroki va agro-turizm” *Ekologiya jurnali, 2024-yil*. Mahalliy aholining agro-turizm jarayonidagi roli.
9. Xs.uz – “Xatirchi tumanida ekoturizm infratuzilmasi” *Mahalliy gazeta maqolasi, 2024-yil*. Ekoturizm infratuzilmasining rivojlanish holati.
10. Navoiy davlat pedagogika instituti – “Ekoturizm va agro-turizm istiqbollari” *Ilmiy to'plam, 2025-yil*. Ekoturizm va agro-turizmning istiqbollari bo'yicha ilmiy tahlil.